

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРІЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ, СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ ТА РЕАБІЛІТОЛОГІЇ**

Освітня програма
«Спеціальна освіта»
Спеціалізація Логопедія
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти
та інноваційних технологій
Протокол № 1 від “27” серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ – 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Історія спеціальної педагогіки, спецпсихології та реабілітології
Освітня програма	Спеціальна освіта
Спеціалізація (за наявності)	Логопедія
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	основна
Курс / семестр	1/2
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 16 год. Семінарські заняття – 14 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=190&id_cou=8130

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Мета: ознайомлення з історичними аспектами розвитку спеціальної педагогіки, спеціальної психології та реабілітології задля забезпечення професійної підготовки майбутнього фахівця до роботи на основі класичних підходів і традицій у науці та практиці.

Цілі:

- озброєння студентів теоретичними і практичними знаннями та навичками з історії розвитку спеціальної освіти і формування професійні компетентності, що дозволить реалізовувати ефективну підтримку дітям із особливими освітніми потребами та бути конкурентноспроможними фахівцями на ринку праці.
- засвоєння ключових положень сучасної спеціальної освіти на основі багаторічної історії науки та практики навчання дітей із ООП;
- опанування студентами теоретико-методичними підходами до вивчення предмета, основними поняттями та термінологією;
- ознайомлення з видатними персоналіями в галузі спеціальної освіти та їх внеском у розвиток вітчизняної науки та практики;
- ознайомлення з класичними та інноваційними методами та прийомами;
- формування уявлень про зміст професійної діяльності логопеда з різними категоріями дітей і дорослих;
- допомога студентам інтегруванні набутих знань із галузі медичних, педагогічних і психологічних дисциплін;
- формування вмінь проектувати та застосовувати теоретичні та практичні знання задля розвитку гармонійної особисті дітей із ООП відповідно до положень Закону України «Про освіту»;

- сприяння засвоєнню концептуальних підходів, методів, засобів, прийомів та форм корекційно-розвиткової роботи з дітьми;
- спонукання студентів відповідального ставлення до виконання функціональних обов'язків відповідно до класифікатора професій.

Компетентності:

Обізнаність із теоретичними основами спеціальної освіти, її історією, термінологічним полем та сучасними вітчизняними і закордонними тенденціями;

Уміння інтегрувати знання отриманих на педагогічних, медичних і психологічних предметах у процесі розробки практичних підходів;

Здатність аналізувати історичні надбання в галузі спеціальної освіти;

Готовність використовувати набуті знання, вміння й навички в системі спеціальної та інклюзивної освіти дітей із особливими освітніми потребами;

Здатність дотримуватись принципів спеціальної педагогіки, спеціальної психології та реабілітології, її методів, технологій, засобів і професійної етики;

Готовність до інноваційної діяльності, навчання упродовж життя, професійного вдосконалення.

Програмні результати навчання

Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач освіти дітей із ООП.

Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації спеціальної та інклюзивної освіти в Україні

Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією з логопедії та професійним дискурсом.

Розуміти сучасні підходи до вивчення осіб із ООП крізь призму історичного досвіду.

Знати теоретико-методологічні засади та тезаурус, що використовується в сучасному законодавстві, науці та практиці;

Розуміти та застосовувати в подальшому на практиці міждисциплінарні зв'язки дефектології як науки;

Володіти сучасними підходами до діагностики, корекції та компенсації порушень мовлення в осіб із особливими освітніми потребами.

Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Модуль I. Історія спеціальної педагогіки Тема 1: Об'єкт,	Методологічні, науково-теоретичні основи дефектології: спеціальної педагогіки та спеціальної	Опрацювати терміни в словнику Спеціальна

	предмет, мета і завдання спеціальної педагогіки	психології. Внутрішньосистемні і міжсистемні зв'язки з іншими науками. Прикладне значення дефектології. Гуманістична функція науки. Методи дефектології. Підхід і сучасні тенденції у розумінні суті порушень психофізичного розвитку дитини. Основні етапи філо- і онтогенезу. Поняття про дизонтогенез.	педагогіка за ред. В.І. Бондаря
2.	Тема 2 : Еволюція ставлення суспільства та держави до осіб із особливими потребами	Становлення західноєвропейської системи допомоги особам із особливими потребами. Від ексклюзії, сегрегації до інтегрування та інклюзії. Актуальні проблеми сучасної спеціальної освіти.	Розробити хронологічну таблицю еволюціонування ставлення держави до осіб з ООП
3.	Семінар. Тема 3: Історичні етапи розвитку системи допомоги особам з ООП	Європейська практика допомоги особам з ООП. Північно-Американська практика допомоги особам з ООП. Ставлення суспільства до осіб із мовленнєвими розладами у середньовічній Європі в епоху Відродження та Реформації Культура Ренесансу (епоха Відродження, XIV- XVI ст.) і Реформації Перші державні школи в Парижі для глухонімих (1770), для сліпих дітей (1784). Перші спроби індивідуального навчання глухих дітей батьками. Перший спеціальний «навчально-виховний заклад в для глухонімих. Перша школа для сліпих (1807 р. м. Гаюї). Піклування про людей із інвалідністю в часи Київської Русі. Розвиток перших	Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник. Шеремет М.К., Мартиненко І.В. – К.: КНТ, 2006

		спеціальних шкіл на території сучасної України.	
4.	Тема 4: Концепції Л. С. Виготського, що лягли в основу розвитку світової практики допомоги особами із ООП	Концепція культурно-історичного розвитку людства. Положення про складну структуру дефекту, як засадниче для сучасних підходів до розуміння потреб дітей із ООП в умовах інклюзії. Положення про «зону актуального розвитку» та «зону найближчого розвитку».	Підготуватись до семінарського заняття у вигляді Психолого-педагогічних читань присвячених пам'яті Л. С. Виготського. Доповідь з презентацією
5.	Семінар. Тема 5: Л. С. Виготський – основоположник сучасних підходів у роботі з дітьми із ООП	Життєвий і професійний шлях науковця. Аналіз основних праць Л.С. Виготського. Формування принципів спеціальної освіти на теоріях Л. С. Виготського. Перегляд документального фільму «Моцарт психології»	Повторити тему з предмету вступ до спеціальності: «Принципи спеціальної педагогіки». Принцип всебічного розвитку особистості; зв'язку навчання з життям; системності, послідовності та доступності у навчанні; позитивної мотивації навчальної діяльності; індивідуального підходу; наочності; міцності засвоєння знань та навичок.
6.	Тема 6: Історія розвитку сурдопедагогіки, логопедії, тифлопедагогіки, олігофренопедагогіки	Історичні віхи розвитку галузей дефектології. Наукові школи сурдопедагогіки, логопедії, тифлопедагогіки, олігофренопедагогіки та ортопедагогіки.	Тарасун В. В. Основи теорії і практики логодидактики: підручник для вищих

	та ортопедагогіки		навчальних закладів. К.: «Каравела», 2017. 282-296 с. Підготуватись до семінарського заняття за темою
7.	Семінар. Тема 7: Видатні персоналії в історії спеціальної педагогіки	Внесок І. Соколянського, В. Тарасевича, І. Сікорського, С. Русової, Р. Краєвського, І. Щербини, М. Ярмаченка та інших учених у розвиток спеціальної педагогіки та системи освіти дітей із ООП.	
8.	Модуль II. Історія розвитку спеціальної психології. Тема 8: Об'єкт, предмет, мета і завдання спеціальної психології.	Спеціальна психологія як галузь дефектологічної науки. Становлення спеціальної психології як науки про психічні особливості розвитку дорослих і дітей із ООП та специфіку їх психологічного супроводу. Зв'язки спеціальної психології з медициною і загальною, віковою та педагогічною психологією. Роль і значення розвитку галузей спеціальної психології для сучасної освіти дітей із ООП.	Підготувати презентації про галузі спеціальної психології
9.	Семінар. Тема 9: Історичні аспекти розвитку спеціальної психології	Сурдопсихологія, тифлопсихологія, логопсихологія, олігофренопсихологія та ортопсихологія як галузі спеціальної психології. Формування наукових шкіл спеціальної психології в українських реаліях.	
10.	Тема 10: Аутологія – новітня галузь спеціальної педагогіки та психології	Аутологія як наука про дослідження проблем аутизму та шляхів його корекції. Предмет, мета та завдання аутології. Засадничі підходи аутології в системі роботи з	Підготуватись до дискусії на тему: «Психологічні аспекти рушійної сили розвитку при

		дітьми із РАС.	особливостях здоров'я та психіки людини».
11.	Семинар. Тема 11: Відомі особистості з порушеним розвитком	Видатні особистості в історії людства: вчені, митці, спортсмени з обмеженнями життєдіяльності та інвалідністю.	
12.	Модуль III. Історія розвитку реабілітології. Тема 12 : Ортопедагогіка та ортопсихологія як нові галузі знань	Ортопедагогіка як наука про принципи, закономірності, зміст методи і форми навчання і виховання осіб з ПФОРА. Ортопсихологія як наука яка вивчає особливості психічного розвитку осіб із ПФОРА, а також шляхи та засоби їх психокорекції.	Аналіз праці: Студенти з порушеннями опорно-рухового апарату в інтегрованому навчальному закладі. Нариси до методики організації інтегрованого навчання молоді з порушеннями опорно-рухового апарату в умовах професійної освіти. Навчально-методичний посібник. Шевцов А.Г., Єжова Т.Є., за заг. наук. ред. Шевцова А.Г. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 96 с.
13.	Семинар. Тема 13 : Історичні передумови розвитку реабілітування	Розвиток реабілітологічного знання з докласичного історичного періода до сьогодення. Рухова, психологічна, мовленнєва, слухова, зорова та професійна реабілітація осіб із ООП в закладах освіти. Медичне,	

		педагогічне, соціальне, психологічне та техніко-середовищне реабілітування за А. Шевцовим.	
14.	Тема 14 : Реабілітологія в системі спеціальної та інклюзивної освіти	Актуальні проблеми реабілітології. Сутність діяльності навчально-реабілітаційних і соціально-реабілітаційних центрів. Реабілітування поранених. Рання реабілітація.	Підготуватись до семінарського заняття: виконати творчо-пошукові завдання за планом семінару
15.	Тема 15 : Семінар Історичний огляд реабілітаційних систем	Кондуктивна педагогіка Петью. Реабілітаційна система Марії Монтесорі. Програма «Рука-Мозок» Г. Смолянінова, Система реабілітації хворих із ДЦП доктора В. Казявкіна. Дельфіноterapia, іпотерапія, каністтерапия в процесі реабілітування. Трудотерапія, арттерапия, ігротерапія. Ерготерапія в сучасній системі допомоги особам із обмеженнями життєдіяльності.	

4. Система оцінювання курсу (зразок)

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	10
Семінарське заняття	25
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	5
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу (зразок)

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції	1	3	1	2						1	2							10
Семінарські з-тя							5				5	5		5		5		25
Самостійна р-та															10			10
Індивідуальні завдання																5		5

Екзамен																	50	50
Всього за тиж- нь	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	8	1	10	1	4	50	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Література:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Актуальні проблеми сурдопедагогіки: зб. наук.праць. За ред. Л. І. Фомічової. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. 92 с. 2. Байда Л. Красюкова-Енс О. Інвалідність і суспільство. Навч. посіб. К.: „Київський університет”, 2011. 93 с. 3. Бондар В. І., Золотоверх В. В. Історія олігофренопедагогіки. К. : Знання, 2007. 375 с. 4. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності. Навчально-методичний посібник. Київ: ГЕРБ, 2007, 288 с. 5. Дефектологічний словник. За ред. В. І. Бондаря, М. С. Синьова. К.: МП Леся, 2010. 528 с. 6. Колупаєва А.В., Діти з особливими потребами та організація їх навчання. [Видання доповнене та перероблене]: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук., К.: Видавнича група: «АТОПОЛ», 2011. – С.44- 71 7. Конопляста С. Ю., Сак. Т. В. Логопсихологія: навч. посібник. К. : Знання, 2010. 293 с. 8. Логопедія: підручник. За ред. М. К. Шеремет. Вид. 5-те. К: Видавничий Дім «Слово», 2018. 856 с. 9. Логопсихологія : курс лекцій. Навч. посібник. 3-тє вид., виправл. і доповн. Мартиненко І. В. К: ДІА, 2019. 120 с. 10. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки. К. : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. 288 с. 11. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Загальна редакція Л. Малогулко. Київ, 2018. 208с. 12. Основи фізичної реабілітації. Магльований А., Мухін В., Магльована Г. Львів, 2006. 150 с. 13. Сапункова Л.О., Піц Л.О., Гутніцька А.Ф. Медична та соціальна реабілітація: навчально-методичний посібник. Київ. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. 280с. 14. Синьов В. М., Матвєєва М. П., Хохліна О. П. Психологія розумово відсталої дитини: підручник. – К.: Знання, 2008. – 360 с. Спеціальна психологія: тексти. – Ч. 1. / За ред. М. П. Матвєєвої, С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний ун-т, 1999. – 158 с. 	

15. Синьова Є. П. Тифлопсихологія. К. : Знання, 2008. 365 с.
16. Служби раннього втручання в Україні: шлях до інтеграції/ За наук. ред. Н.А. Бастун. К., 2005. С. 4-16.
17. Стадненко Н. М., Матвеева М. П., Обухівська А. Г. Нариси з олігофренопсихології. Кам'янець-Подільський: К-П. держ. Пед. Ун-т, 2002. 200 с.
18. Спеціальна педагогіка. Понятійно-термінологічний словник. За ред. Академіка В. І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с.
19. Спеціальна психологія: тексти. – Ч. 2. / За ред. М. П. Матвеевої, С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний ун-т, 2001. – 142 с. 4.
20. Супрун М.О. Корекційне навчання учнів допоміжних закладів освіти: витоки, становлення та розвиток (друга половина ХІХ перша половина ХХ ст.): Монографія. К. : Вид Паливода А.В., 2005. С. 12-28.
21. Таранченко О.М., Колупаєва А.А. Спеціальна освіта: погляд у майбутнє. Дефектологія. № 2., 2004. С.50 – 53. 76.
22. Таранченко О.М. Наукові напрями в галузі спеціальної освіти: Україна початку ХХ століття. Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання. № 2., 2012. С. 2–6.
23. Тарасун В. В. Аутологія: теорія і практика: підручник. К.: Вадекс, 2018. 390 с.
24. Шевцов А. Г. Освітні основи реабілітології: монографія. – К.: МП "Леся", 2009. – 484 с.
26. Апрашев А.В. Тифлосурдопедагогіка: воспитание, обучение, трудовая и социальная реабилитация слепоглухонемых : учеб. пособие для студ. дефектолог. фак. пед. ин-тов. М.: Просвещение, 1983.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57 каб. 104 тел. (0342) 54-12-35 https://kpoit.pnu.edu.ua kpoit@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Ленів Зоряна Павлівна, канд. пед. наук, доц
Контактна інформація викладача	lzoryana@ukr.net

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Дотримання академічної
--------------------------	------------------------

	<p>доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> □ Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» □ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». □ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». □ Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». □ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». □ Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». <p>Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст.</p>

	<p>4.). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
<p>Виконання завдання пізніше встановленого терміну</p>	<p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) стор. 4-5. Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
<p>Невідповідна поведінка під час заняття</p>	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» - ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
<p>Додаткові бали</p>	<p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу. Також за рішенням кафедри професійної освіти та інноваційних технологій студентам, які брали участь</p>

	<p>у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 3.</p>
Неформальна освіта	<p>Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>

Викладач – доц. Ленів З. П.